

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MADANIYAT VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI HUZURIDAGI
BOTIR ZOKIROV NOMIDAGI MILLIY ESTRADA SAN’ATI INSTITUTI**

“TASDIQLAYMAN”

**O‘zDK huzuridagi Botir Zokirov
nomidagi Milliy estrada san’ati
instituti rektori**

A.Mansurov

2024 -yil “30” *avgust*

Ro‘yxatga olindi: № BD 60211000-1.17

MUSIQIY-NAZARIY TARIXIY FANLARNI O‘QITISH USLUBIYOTI

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 - San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi: 210 000 - San’at
Ta’lim yo‘nalishi: 60211000– San’atshunoslik (musiqashunoslik)

Toshkent – 2024

**MUSIQIY-NAZARIY TARIXIY FANLARNI O'QITISH USLUBIYOTI
FANING O'QUV DASTURI**

Fan/modul kodi MNTFO'U1208		O'quv yili 2027-2028	Semestr 7-8	ECTS-Kreditlar 8
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Musiqiy-tarixiy fanlarni o'qitish uslubi	120	120	240
2	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur bakalavriat ta'lim yo'nalishining San'atshunoslik (musiqashunoslik) ixtisosligi bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejalari asosida tuzilgan. Dasturning asosiy maqsadi - o'quv jarayonida talabalar uslubiy qo'llanmalarni o'rganishi, tarixiy, nazariy muammolarni echishda ularni bevosita qo'llay olishlari ko'zda tutilgan.</p> <p>Mazkur fanning maqsadi - talabalar o'qish jarayonida musiqa uslubi fanining asosiy rejalarni tuzish, bir nechta musiqiy —tarixiy fanlarni o'zlashtirib, amalda o'rta pog'onadagi o'qituvchilarga moslashtirishni o'rganish, musiqiy asarlar tahlilini har bir kompozitor ijodi bilan bog'lashni, kompozitorlarni ijodiy faoliyati bilan barobar o'tilishi yo'llarini o'rganishi lozim.</p> <p>Ushbu fanning vazifasi — talabalarning o'rta pog'onadagi musiqiy adabiyotning dasturlariga oid uslubiy xususiyatlarni o'zlashtirish, darslarga, ma'ruzalarga va seminarlarga alohida tayyorgarlik ko'rish, bilim va ko'nikmalarni farqini bilishlari lozimligi kiradi.</p> <p>Mazkur fan ixtisoslik fani hisoblanadi va hozirgi zamonda uslubiyotning turlarini va shakllarini o'rganish yuzasidan muxim o'rin egallab va katta ahamiyat kasb etgan holda, ushbu fanning ijodiy jarayonlar bilan bog'liqligini belgilaydi.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy qism</p> <p style="text-align: center;">Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi</p> <p style="text-align: center;">Kirish</p> <p>Musiqa tarixi va adabiyotini o'qitish uslublari o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bevosita bir fan sifatida ajralib turadi. Bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan talabalar to'rt yil mobaynida bir nechta musiqiy tarixiy fanlarni o'zlashtirib, olgan bilimlarini amalda o'rta pog'onaligi</p>			

tarixiy fanlarni o'zlashtirib, olgan bilimlarini amalda o'rta pog'onaligi o'quvchilarga moslashtirishni bilishlari shart.

O'qitish jarayonida musiqa uslubiyloti fanining asosiy maqsadlarini, rejalarini va vazifalarini o'rganish tavsiya etilgan.

Talabalar amalda musiqa tarixi haqida tanishib musiqiy asarlar tahlilini har bir kompozitor ijodi bilan bog'lashi, kompozitorlarning ijodiy faoliyatlarini o'rganish bilan birgalikda o'tilishi shart.

O'qitish jarayonida faqatgina darslarning tuzilishi, ularning qisqacha mazmuni emas, balki shu bilan birga o'quvchilar tomonidan o'tilgan darsning o'zlashtirilishini qanday tekshirilishi, baholanishi uslublari bugungi zamon talablariga javob berishi shart. Dars maqsadi, mavzusi buyicha mazmunan darsga tayyorgarlik darajasi, dars mavzusini o'qituvchilarning mahorati va boshqa qirra va muammolarni chuqur o'rganish maqsadga muvofiq bo'lib, pedagoglar tomonidan izchil o'ylab topilishi lozim. Bundan tashqari, talabalar ta'lim jarayonida xalq, mumtoz va zamonaviy musiqa, kompozitorlik ijodiyotining targ'ibotiga oid masalalarni yoritish uslublarini ham ahamiyatsiz qoldirmasliklari kerak.

1-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarning asosiy predmetlari.

Musiqiy-tarixiy fanlar tarkibiga kiruvchi predmetlar ulkan axborot materiallarini o'z ichiga oladiki, uni turli kurslar va mashg'ulotlarga taqsimlash, o'qitishning har bir bloki uchun dasturlar tuzish zarur. Asosiy predmetlardan-musiqa tinglash, musiqa adabiyoti, musiqa tarixi- bularning har biri o'z mashg'ulot turlari va toifalarini o'z ichiga oladi.

O'zbekistonda tarixiy musiqashunoslikning asosiy predmetlariga, musiqiy-tarixiy fanlarga uchta asosiy bosqich kiradi: musiqa tinglash (bolalar musiqa maktablarida), musiqa adabiyoti (musiqa maktablarida 4-5 sinflardan, litsey, kolledj kurslarida) va musiqa tarixi (musiqa, madaniyat OTMlarda "Jaxon musiqa tarixi", "O'zbek musiqa tarixi" va x.k.)

Bundan tashqari-musiqiy folkloristika, musiqiy etnografiya, ommabop musiqa madaniyati tarixi, janrlar, ijrochilik san'ati tarixi va x.k.

2-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarning asosiy predmetlarining maqsad va vazifalari. O'quv rejalar, dasturlar, tayyorgarlik ko'rish muammolari.

Musiqa tinglash – bu fan bolalarga musiqani to'g'ri idrok etish va emotsional jihatdan tafakkur qilish va ijodiy qobiliyatlarini ochib berish uchun zarur. Bu fanning vazifasi- musiqiy ifoda vositalarining turlarini, asosiy janrlarni bilishdir.

Musiqa adabiyoti fani o'quvchilarni musiqa san'atning eng turfa voqealilari bilan tanishtirish, ularda musiqaga muxabbat uyg'otish, dunyo qarashini kengaytirish, asarlar va musiqa rivojining tarixiy jarayoniga nisbatan ongli yondashuv kabi keng imkoniyatlarni taqdim qiladi. Musiqa adabiyoti tarixi turlari, tiplari, shakllari va darslarning rang —barangligi, turlarini ko'pligi.

Darslarning shakli, o'tish jarayoni va ish olib borish shakllari:

- a. Kompozitor faoliyati, uning ijodiy qiyofasi;
- b. Musiqa xususiyatlarini tahlil etish;
- c. Har bir janrning tahlili;
- d. Opera va uning tahlili;
- e. Kamer-cholg'u asarlarini o'rganish uslublari va b.
- f. Simfonik janrlar;
- g. Kamer — vokal janrlar
- h. Romanslar tahlili.

Musiqa tarixi fani konkret kompozitor ijodi, janr yoki alohida olingan asar bilan bog'liq muammolarning keng qamroviga moljallangan ma'ruzalar va seminarlarning turli ko'rinishlari axborot materialining to'laqonli ekanligi bilan ajralib turadi.

3-Mavzu. Jaxon musiqa madaniyati rivojlanishining asosiy tarixiy davrlari musiqiy va tarixiy fanlarni o'qitish metodologiyasida asos sifatida. Musiqiy-tarixiy fanlar mashg'ulotlarning turlari.

Musiqa tarixi kurslarida musiqiy taxlil. Musiqiy asarlar taxlili konservatoriyalardagi o'quv jarayonining barcha turlarida mavjud. Uning maqsadi musiqaning tarixiy-uslubiy rivojlanish qonuniyatlarini ajratib ko'rsatish, muayyan davrning umumiy, ammo kompozitor uslubi orqali ifodalangan yagona aks-tasvirini tushunishdir.

4-Mavzu. Ma'ruza-Oliy o'quv yurtidagi ta'limning yagona asosiy fani sifatida. Uning turlari.

O'qitishni shakllashtirish turi bolgan ma'ruza strukturasi va modifikatsiyasi maqsadli mo'ljalga, uning didaktik vazifasiga, o'qitish tizimi joyiga, axborotni taqdim etishning asosiy usuli. Turlari:

- ma'ruza- kompozitorning uslubiy portreti;
- ma'ruza- janrli ma'lumot;
- ma'ruza- muayyan tarixiy davrga kirish;
- muammoviy ma'ruza.

5-Mavzu. Talabalar faoliyatini rivojlantirish usullari. Muammoviy dars (ma'ruza).

Muammoviy vaziyatlarning yuzaga kelishi fanlararo bog'likliklar asosida bo'lishi mumkin. Bunday vaziyatda dars ma'ruza mazmuni va o'quvchi talabalar faoliyatiga yangilik kiritilib aralash fanlar bo'yicha teran bilimlar ta'minlanadi. Musiqiy-tarixiy fanida muammoviy o'qitishni tashkil etish, bilimlarni tizimlashtirishning muxim vazifasini bajaruvchi, material mutlaqo yangi bo'lib, uni mustaqil o'zlashtirishning imkoni bo'lmagan vaziyatlarda ularning birmuncha tejamkor yo'lini ta'minlovchi o'qitishning an'anaviy metodlarini inkor etmaydi.

Aniqlovchi omillar deb quyidagilarni xisoblaymiz:

Didaktik maqsad, jumladan o'quv mavzusining xususiyatlari;
Muammoning murakkabligi va talabalarning izlanish faoliyati ko'nikmalari.

6-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarda nazorat so'rovi.

Uslubiyot fanining yana bir amaliy tomoni — mustaqil ishlash, darslarga tayyorgarlik ko'rish va vazifalar nazoratining o'tkazilishidir.

Shunday qilib, o'quvchilar bilim sifatini va o'zlashtirish darajasini aniqlashga yangi zamonaviy uslublarni qidirib yaratish va yo'ldagi izlanishlar olib borish tavsiya etiladi.

O'quvchilarning bilim sifatini aniqlash uslublari:

Yozma ishlar;

Testlar;

Seminarlar va ularning turlari;

Baxslar

Reyting tizimi: JN-ON-YaN bosqichlari.

7-Mavzu. O'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalar va zamonaviy kommunikatsiya vositalarning joriy etilishi.

Ijtimoiy xayotning barcha soxalaridagi tub o'zgarishlar, ilm-fan va madaniyatdagi taraqqiyot, pedagogik faoliyat soxasidagi yangi talablar ta'lim tizimi modernizatsiyasiga olib keldi. Mazkur soxaning keyingi rivojlanishidagi yo'llardan biri innovatsiyalar bo'lib, ular yaratish, idrok etish, baxolashning boshqaruvchi jarayonlari, pedagogik yangiliklarni o'zlashtirish va qollashdan iborat. Bu ta'lim mazmuniga, o'qitish va tarbiyalash metodi va shakllariga, ta'lim muassasalari ishini tashkil etish va boshqarishga taaluqlidir.

Fanni o'qitishda zamonaviy ahborot va pedagogik texnologiyalar kiritish.

Talabalar mazkur fanni o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion — pedagogik texnologiyalarni tadbiq etish muhim ahamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, elektron materiallar hamda musiqiy kompyuter dasturlaridan foydalaniladi. Ma'ruza, amaliy va seminar darslarga mos ravishdagi ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanniladi.

Dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti.

Mazkur fanni o'zlashtirishda ta'limning zamonaviy uslublari (xususan, interfaol), pedagogik va Axborot - resurs markazlarining kompyuterlari, «Internet», «Ziyonet» kabi . axborot resurs tarmoqlari, mahsus Veb-saytlar saxifalaridan unumli foydalanish, maxsus o'quv adabiyotlari — darslnk, o'quv qo'llanma, uslubiy qo'llanma, metodik tavsiyalar, nota grafikasi yuzasidan amaliy kompyuter dasturlardan keng foydalanish nazarda tutiladi.

Innovatsion yo'nalishlar:

Innovatsiyalar tasnifoti;

Texnologik innovatsiyalar;
Metodik innovatsiyalar

8-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarni o'qitishning zamonaviy muammolari.

Zamon talablariga mos keluvchi yangi dasturlar, yangi standartlarning yaratilishi, o'tgan yillarning qimmatli narsalaridan xalos bo'lish degani emas. Shunday qilib, sezilarli o'zgarishlar uchinchi bosqichga taaluqli bo'lib, oxirgi o'quv yillarda "Musika tarixi" kursi nixoyatda qisqarib ketdi. Mazkur fan 2009 yildan bir semestr gacha qisqartirildi. Bir semestrda juda ko'p kompozitorlarni ijodiyotini o'tish iloji yo'q.

Yangi o'quv rejalar, dasturlar, bevosita darslarga tayyorgalik ko'rish muammolari.

9-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarda yozma ishning turlari.

Yozma ishning turli ko'rinishlariga quyidagilar kiradi:

Tezislar yoxud ma'lumotlar, ma'ruzalar matni;

Annotatsiya- kitob maqola mazmunining qisqa bayoni;

Taqriz- muayyan ish maqola, o'quv qo'llanmaga, berilgan bo'lib, u tanqidiy baholash va oxirigacha ishlov berishga tavsiyani o'zida jamlaydi;

Referat –ilmiy ish (kitob, maqola, muayyan muammo bo'yicha bir nechta kitob yoki maqola) mazmunining qisqa bayoni, adabiyotlar, o'quv qo'llanmalar xaqida tavsilotlar va x.k.;

Maqola- kichik ilmiy asar, u ma'lumot, ma'ruza tezislari materialiga asoslanishi mumkin.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil tahlilni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga

qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozish studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur-fanning xususiyatlaridan kelib chiqib, kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

1. Musiqa adabiyoti darslarida kamer-vokal asarlarning tahlili va o'rgatish uslublari.
2. Simfoniya janrining rivoji (simfoniya shakllarining tahlili bakalavriat talabalarining darslarida).
3. Simfoniya janrining rivoji (o'rta maxsus maktablar o'quvchilariga moslashtirilgan darslarda).
4. Musiqa adabiyotining birinchi yilda o'tkaziladigan darslarni xususiyatlari
5. Musiqa adabiyoti darslaridagi o'tkaziladigan seminarlar haqida.
6. Kompozitorlarning ijodiy faoliyatlarini yoritish muammolari (musiqa maktablarida).
7. Amaliy darslarni o'tkazish muammolari.

3	<div data-bbox="304 920 800 950" data-label="Section-Header"><h4 style="text-align: center;">V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari</h4></div> <div data-bbox="153 950 383 977" data-label="Section-Header"><h5>Talaba bilishi kerak:</h5><div data-bbox="104 977 953 1037" data-label="Text"><p>Musiqiy-tarixiy fanlarga oid darsliklar, o'quv qo'llanmalar, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (metodik maqolalar) bilan tanishib, ular xaqida ma'lumotga ega bo'lish.</p></div><div data-bbox="104 1037 917 1094" data-label="Text"><p>Fanga oid har xil davrlarda yaratilgan adabiyotlar bilan tanishib, uslubiylarni o'zgarishi, rivojlanishini bilishi va ulardan foydalana olishi.</p></div><div data-bbox="104 1094 932 1182" data-label="Text"><p>O'zbekiston zamonaviy ta'limdagi o'zgarishlarni inobatga olgan holda musiqiy-tarixiy fanlarni uslubiylotini o'zgarishlarini tahlil etish va tanqidiy baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p></div></div>
----------	---

4	<p style="text-align: center;">VI Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <p>Ma'ruzalar; Interfaol keys-stadilar; Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); Guruhlarda ishlash; Taqdimotlarni qilish; Individual loyihalar; Jamoa bo'lib ishlash va ximoya qilish uchun loyihalar</p>
5	<p style="text-align: center;">VII Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p style="text-align: center;">Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.</p> <p>Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat o'tkaziladi.</p> <p>Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.</p> <p>Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).</p>
6	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mamajanova E.U. Musiqiy-tarixiy fanlarni o'qitish uslubiyoti. Методика преподавания музыкально -исторических дисциплин. Музыка.,Т:2020 2. Протсессы реформирования системы музыкального образования. Т., 2009. 3. Вопросы музыкального исполнительства и педагогики . Вып- 6, Т., 2009. 4. Вопросы музыкального исполнительства и педагогики . Вып- 5, Т., 2007. 5. Музыкальный и духовный мир современной молодежи. Т., 2008. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. 2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016-yil 7-dekabr. T.: "O'zbekiston", NMIU, 2017. 32. 3. Добровеская Э. О восприятии музыки на уроках музыкальной литературы (Сб. ст. Методика преподавания музыкальных дисциплин). 4. Гейлиг М. Очерки по методике преподавания музыкальной литературы М., 2012. 5. Лагутин А. Методика преподавания музыкальной литературы в ДМШ. М., 1998.

**MUSIQIY-NAZARIY TARIXIY FANLARNI O'QITISH USLUBIYOTI
FANINING O'QUV DASTURI**

6. Мазел Л. Вопросы анализа музыки. М., 1978.
7. Методические записки по вопросам музыкального образования: Сб. ст. ред-сост. Фншман Н. Вып. 1,2. М., 2011.
8. V. A. Uspenskiy nomidagi RUMMMI 60 yoshda. Maqolalar to'plami. T.,2001
9. РСМАЛ им В. А. Успенского 70 лет. Т., 2010.
10. Bokshanina Ye. Методика преподавания музыкальной литературы в музыкальном училище. М., 1991.

Axborot manbalari

1. <http://www.youtube.com>
2. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musika>
3. www.musika.uz
4. <http://portasound.ru/music-search/musika-olami>

60210900 - Bastakorlik san'ati

Fan/modul kodi MNTFO'U1104		O'quv yili 2027-2028	Semestr 8	ECTS-Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Musiqiy-nazariy tarixiy fanlarni o'qitish uslubiyoti	60	60	120
2	I. Fanning mazmuni Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur bakalavriat ta'lim yo'nalishining San'atshunoslik (musiqashunoslik) ixtisosligi bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejalari asosida tuzilgan. Dasturning asosiy maqsadi - o'quv jarayonida talabalar uslubiy qo'llanmalarni o'rganishi, tarixiy, nazariy muammolarni echishda ularni bevosita qo'llay			

olishlari ko'zda tutilgan.

Mazkur fanning maqsadi - talabalar o'qish jarayonida musiqa uslubiyloti fanining asosiy rejalarini tuzish, bir nechta musiqiy —tarixiy fanlarni o'zlashtirib, amalda o'rta pog'onadagi o'qituvchilarga moslashtirishni o'rganish, musiqiy asarlar tahlilini har bir kompozitor ijodi bilan bog'lashni, kompozitorlarni ijodiy faoliyati bilan barobar o'tilishi yo'llarini o'rganishi lozim.

Ushbu fanning vazifasi — talabalarning o'rta pog'onadagi musiqiy adabiyotning dasturlariga oid uslubiy xususiyatlarni o'zlashtirish, darslarga, ma'ruzalarga va seminarlarga alohida tayyorgarlik ko'rish, bilim va ko'nikmalarni farqini bilishlari lozimligi kiradi.

Mazkur fan ixtisoslik fani hisoblanadi va hozirgi zamonda uslubiyotning turlarini va shakllarini o'rganish yuzasidan muxim o'rin egallab va katta axamiyat kasb etgan holda, ushbu fanning ijodiy jarayonlar bilan bog'liqligini belgilaydi.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Musiqa tarixi va adabiyotini o'qitish uslublari o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bevosita bir fan sifatida ajralib turadi. Bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan talabalar to'rt yil mobaynida bir nechta musiqiy tarixiy fanlarni o'zlashtirib, olgan bilimlarini amalda o'rta pog'onalagi o'quvchilarga moslashtirishni bilishlari shart.

O'qitish jarayonida musiqa uslubiyloti fanining asosiy maqsadlarini, rejalarini va vazifalarini o'rganish tavsiya etilgan.

Talabalar amalda musiqa tarixi haqida tanishib musiqiy asarlar tahlilini har bir kompozitor ijodi bilan bog'lashi, kompozitorlarning ijodiy faoliyatlarini o'rganish bilan birgalikda o'tilishi shart.

O'qitish jarayonida faqatgina darslarning tuzilishi, ularning qisqacha mazmuni emas, balki shu bilan birga o'quvchilar tomonidan o'tilgan darsning o'zlashtirilishini qanday tekshirilishi, baholanishi uslublari bugungi zamon talablariga javob berishi shart. Dars maqsadi, mavzusi buyicha mazmunan darsga tayyorgarlik darajasi, dars mavzusini o'qituvchilarning mahorati va boshqa qirra va muammolarni chuqur o'rganish maqsadga muvofiq bo'lib, pedagoglar tomonidan izchil o'ylab topilishi lozim. Bundan tashqari, talabalar ta'lim jarayonida xalq, mumtoz va zamonaviy musiqa, kompozitorlik ijodiyotining targ'ibotiga oid masalalarni yoritish uslublarini ham ahamiyatsiz qoldirmasliklari kerak.

1-Mavzu. Musiqiy-nazariy tarixiy fanlarni asosiy predmetlari.

Musiqiy-tarixiy fanlar tarkibiga kiruvchi predmetlar ulkan axborot materiallarini o'z ichiga oladiki, uni turli kurslar va mashg'ulotlarga taqsimlash, o'qitishning har bir bloki uchun dasturlar tuzish zarur. Asosiy

predmetlardan-musiqa tinglash, musiqa adabiyoti, musiqa tarixi- bularning har biri o'z mashg'ulot turlari va toifalarini o'z ichiga oladi.

O'zbekistonda tarixiy musiqashunoslikning asosiy predmetlariga, musiqiy-tarixiy fanlarga uchta asosiy bosqich kiradi: musiqa tinglash (bolalar musiqa maktablarida), musiqa adabiyoti (musiqa maktablarida 4-5 sinflardan, litsey, kolledj kurslarida) va musiqa tarixi (musiqa, madaniyat OTMlarda "Jaxon musiqa tarixi", "O'zbek musiqa tarixi" va x.k.)

Bundan tashqari-musiqiy folkloristika, musiqiy etnografiya, ommabop musiqa madaniyati tarixi, janrlar, ijrochilik san'ati tarixi va x.k.

2-Mavzu. Musiqiy-nazariy tarixiy fanlarning asosiy predmetlarining maqsad va vazifalari. O'quv rejalar, dasturlar, darslarga tayyorgarlik ko'rish muammolari.

Musiqa tinglash – bu fan bolalarga musiqani to'g'ri idrok etish va emotsional jihatdan tafakkur qilish va ijodiy qobiliyatlarini ochib berish uchun zarur. Bu fanning vazifasi- musiqiy ifoda vositalarining turlarini, asosiy janrlarni bilishdir.

Musiqa adabiyoti fani o'quvchilarni musiqa san'atning eng turfa voqeliklari bilan tanishtirish, ularda musiqaga muxabbat uyg'otish, dunyo qarashini kengaytirish, asarlar va musiqa rivojining tarixiy jarayoniga nisbatan ongli yondashuv kabi keng imkoniyatlarni taqdim qiladi. Musiqa adabiyoti tarixi turlari, tiplari, shakllari va darslarning rang —barangligi, turlarini ko'pligi.

Darslarning shakli, o'tish jarayoni va ish olib borish shakllari:

i. Kompozitor faoliyati, uning ijodiy qiyofasi;

j. Musiqa xususiyatlarini tahlil etish;

k. Har bir janrning tahlili;

l. Opera va uning tahlili;

m. Kamer-cholg'u asarlarini o'rganish uslublari va b .

n. Simfonik janrlar;

o. Kamer — vokal janrlar

p. Romanslar tahlili.

Musiqa tarixi fani konkret kompozitor ijodi, janr yoki alohida olingan asar bilan bog'liq muammolarning keng qamroviga moljallangan ma'ruzalar va seminarlarning turli ko'rinishlari axborot materialining to'laqonli ekanligi bilan ajralib turadi.

3-Mavzu. Jaxon musiqa madaniyati rivojlanishining asosiy tarixiy davrlari musiqiy va tarixiy fanlarni o'qitish metodologiyasida asos sifatida. Musiqiy-nazariy tarixiy fanlar mashg'ulotlarning turlari.

Musiqa tarixi kurslarida musiqiy taxlil. Musiqiy asarlar taxlili konservatoriyalardagi o'quv jarayonining barcha turlarida mavjud. Uning maqsadi musiqaning tarixiy-uslubiy rivojlanish qonuniyatlarini ajratib ko'rsatish, muayyan davrning umumiy, ammo kompozitor uslubi orqali ifodalangan yagona aks-tasvirini tushunishdir.

4-Mavzu. Ma'ruza-Oliy o'quv yurtidagi ta'limning yagona asosiy fani

sifatida. Uning turlari.

O'qitishni shakllashtirish turi bolgan ma'ruza strukturasi va modifikatsiyasi maqsadli mo'ljalga, uning didaktik vazifasiga, o'qitish tizimi joyiga, axborotni taqdim etishning asosiy usuli. Turlari:

ma'ruza- kompozitorning uslubiy portreti;

ma'ruza- janrli ma'lumot;

ma'ruza- muayyan tarixiy davrga kirish;

muammoviy ma'ruza.

5-Mavzu. Talabalar faoliyatini rivojlantirish usullari. Muammoviy dars (ma'ruza).

Muammoviy vaziyatlarning yuzaga kelishi fanlararo bog'likliklar asosida bo'lishi mumkin. Bunday vaziyatda dars ma'ruza mazmuni va o'quvchi talabalar faoliyatiga yangilik kiritilib aralash fanlar bo'yicha teran bilimlar ta'minlanadi. Musiqiy-tarixiy fanida muammoviy o'qitishni tashkil etish, bilimlarni tizimlashtirishning muxim vazifasini bajaruvchi, material mutlaqo yangi bo'lib, uni mustaqil o'zlashtirishning imkoni bo'lmagan vaziyatlarda ularning birmuncha tejamkor yo'lini ta'minlovchi o'qitishning an'anaviy metodlarini inkor etmaydi.

Aniqlovchi omillar deb quyidagilarni xisoblaymiz:

Didaktik maqsad, jumladan o'quv mavzusining xususiyatlari;

Muammoning murakkabligi va talabalarining izlanish faoliyati ko'nikmalari.

6-Mavzu. Musiqiy-nazariy tarixiy fanlarda nazorat so'rovi.

Uslubiyot fanining yana bir amaliy tomoni — mustaqil ishlash, darslarga tayyorgarlik ko'rish va vazifalar nazoratining o'tkazilishidir.

Shunday qilib, o'quvchilar bilim sifatini va o'zlashtirish darajasini aniqlashga yangi zamonaviy uslublarni qidirib yaratish va yo'ldagi izlanishlar olib borish tavsia etiladi.

O'quvchilarning bilim sifatini aniqlash uslublari:

Yozma ishlar;

Testlar;

Seminarlar va ularning turlari;

Baxslar

Reyting tizimi: JN-ON-YaN bosqichlari.

7-Mavzu. O'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalar va zamonaviy kommunikatsiya vositalarning joriy etilishi.

Ijtimoiy xayotning barcha soxalaridagi tub o'zgarishlar, ilm-fan va madaniyatdagi taraqqiyot, pedagogik faoliyat soxasidagi yangi talablar ta'lim tizimi modernizatsiyasiga olib keldi. Mazkur soxaning keyingi rivojlanishidagi yo'llardan biri innovatsiyalar bo'lib, ular yaratish, idrok etish, baxolashning boshqaruvchi jarayonlari, pedagogik yangiliklarni o'zlashtirish va qollashdan iborat. Bu ta'lim mazmuniga, o'qitish va tarbiyalash metodi va shakllariga, ta'lim muassasalari ishini tashkil etish va boshqarishga taaluqlidir.

Fanni o'qitishda zamonaviy ahborot va pedagogik texnologiyalar kiritish.

Talabalar mazkur fanni o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion — pedagogik texnologiyalarni tadbiq etish muhim ahamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, elektron materiallar hamda musiqiy kompyuter dasturlaridan foydalaniladi. Ma'ruza, amaliy va seminar darslarga mos ravishdagi ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi.

Dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti.

Mazkur fanni o'zlashtirishda ta'limning zamonaviy uslublari (xususan, interfaol), pedagogik va Axborot - resurs markazlarining kompyuterlari, «Internet», «Ziyonet» kabi . axborot resurs tarmoqlari, mahsus Veb-saytlar saxifalaridan unumli foydalanish, maxsus o'quv adabiyotlari — darslnk, o'quv qo'llanma, uslubiy qo'llanma, metodik tavsiyalar, nota grafikasi yuzasidan amaliy kompyuter dasturlardan keng foydalanish nazarda tutiladi.

Innovatsion yo'nalishlar:

Innovatsiyalar tasnifoti;
Texnologik innovatsiyalar;
Metodik innovatsiyalar

8-Mavzu. Musiqiy-tarixiy fanlarni o'qitishning zamonaviy muammolari.

Zamon talablariga mos keluvchi yangi dasturlar, yangi standartlarning yaratilishi, o'tgan yillarning qimmatli narsalaridan xalos bo'lish degani emas. Shunday qilib, sezilarli o'zgarishlar uchinchi bosqichga taaluqli bo'lib, oxirgi o'quv yillarda "Musika tarixi" kursi nixoyatda qisqarib ketdi. Mazkur fan 2009 yildan bir semestrgacha qisqartirildi. Bir semestrda juda ko'p kompozitorlarni ijodiyotini o'tish iloji yo'q.

Yangi o'quv rejalar, dasturlar, bevosita darslarga tayyorgalik ko'rish muammolari.

9-Mavzu. Musiqiy-nazariy tarixiy fanlarda yozma ishning turlari.

Yozma ishning turli ko'rinishlariga quyidagilar kiradi:

Tezislar yoxud ma'lumotlar, ma'ruzalar matni;

Annotatsiya- kitob maqola mazmunining qisqa bayoni;

Taqriz- muayyan ish maqola, o'quv qo'llanmaga, berilgan bo'lib, u tanqidiy baholash va oxirigacha ishlov berishga tavsiyani o'zida jamlaydi;

Referat –ilmiy ish (kitob, maqola, muayyan muammo bo'yicha bir nechta kitob yoki maqola) mazmunining qisqa bayoni, adabiyotlar, o'quv qo'llanmalar xaqida tavsilotlar va x.k.;

Maqola- kichik ilmiy asar, u ma'lumot, ma'ruza tezislari materialiga asoslanishi mumkin.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil tahlilni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga

olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozish studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib, kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

1. Musiqa adabiyoti darslarida kamer-vokal asarlarning tahlili va o'rgatish uslublari.
2. Simfoniya janrining rivoji (simfoniya shakllarining tahlili bakalavriat talabalarining darslarida).
3. Simfoniya janrining rivoji (o'rta maxsus maktablar o'quvchilariga moslashtirilgan darslarda).
4. Musiqa adabiyotining birinchi yilda o'tkaziladigan darslarni xususiyatlari
5. Musiqa adabiyoti darslaridagi o'tkaziladigan seminarlar haqida.
6. Kompozitorlarning ijodiy faoliyatlarini yoritish muammolari (musiqa maktablarida).
7. Amaliy darslarni o'tkazish muammolari.

V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

Musiqiy-tarixiy fanlarga oid darsliklar, o'quv qo'llanmalar, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (metodik maqolalar) bilan tanishib , ular **xaqida ma'lumotga ega bo'lish.**

Fanga oid har xil davrlarda yaratilgan adabiyotlar bilan tanishib, uslubiyotlarni o'zgarishi, rivojlanishini **bilishi va ulardan foydalana olishi.**

O'zbekiston zamonaviy ta'limdagi o'zgarishlarni inobatga olgan holda musiqiy-tarixiy fanlarni uslubiyotini o'zgarishlarini tahlil etish va tanqidiy baholash **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

4	<p style="text-align: center;">VI Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <p>Ma'ruzalar; Interfaol keys-stadilar; Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); Guruhlarda ishlash; Taqdimotlarni qilish; Individual loyihalar; Jamoa bo'lib ishlash va ximoya qilish uchun loyihalar</p>
5	<p style="text-align: center;">VII Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p style="text-align: center;">Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.</p> <p>Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat o'tkaziladi.</p> <p>Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.</p> <p>Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).</p>
6	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>6. Mamajanova E.U.Musiqiy-tarixiy fanlarni o'qitish uslubiyoti. Методика преподавания музыкально - исторических дисциплин. Мусика.,Т:2020 7. Протессы реформирования системы музыкального образования. Т., 2009. 8. Вопросы музыкального исполнительства и педагогики . Вып- 6, Т., 2009. 9. Вопросы музыкального исполнительства и педагогики . Вып- 5, Т., 2007. 10. Музыкальный и духовный мир современной молодёжи. Т., 2008.</p> <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>11. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. 12. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T.: "O'zbekiston", NMIU, 2017. 32. 13. Добровеская Э. О восприятии музыки на уроках музыкальной литературы (Сб. ст. Методика преподавания музыкальных дисциплин). 14. Гейлиг М. Очерки по методике преподавания музыкальной литературы М., 2012. 15. Лагутин А. Методика преподавания музыкальной литературы в</p>

**MUSIQIY-NAZARIY TARIXIY FANLARNI O'QITISH USLUBIYOTI
FANINING O'QUV DASTURI**

	<p>ДМШ. М., 1998.</p> <p>16. Мазел Л. Вопросы анализа музыки. М., 1978.</p> <p>17. Методические записки по вопросам музыкального образования: Сб. ст. ред-сост. Фншман Н. Вып. 1,2. М., 2011.</p> <p>18. V. A. Uspenskiy nomidagi RUMMMI 60 yoshda. Maqolalar to'plami. T.,2001</p> <p>19. РСМАЛ им В. А. Успенского 70 лет. Т., 2010.</p> <p>20. Bokshanina Ye. Методика преподавания музыкальной литературы в музыкальном училище. М., 1991.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalari</p> <p>5. http://www.youtube.com</p> <p>6. http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musika</p> <p>7. www.musika.uz</p> <p>8. http://portasound.ru/music-search/musika-olami</p>
7	<p>O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti Kengashida muhokama etilgan va tasdiqlangan</p> <p>2024 -yil "30" avgust dagi 1-sonli bayonnoma</p>
8	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>Xamdamova N.T- O'zDK huzuridagi B.Zokirov MESI "Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar" kafedrası mudiri, san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).</p> <p>Amanova N.A. – O'zDK huzuridagi B.Zokirov MESI "Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar" kafedrası, dotsent, san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).</p>
9	<p>Taqrizchilar:</p> <p>S.B.Qosimxo'jaeva - O'zDK "Musika tarixi va tanqidi" kafedrası professori</p> <p>X.Raximov – O'z.Kompozitorlari va bastakorlari Uyushma raisi muovini, professor.</p>